

NÉPÜNK

REDAKCIÓSÁG ÉS KIADÓHIVATAL:

ORADEA

Strada Iosif Vulcan No. 4.

Telefon: 440.

ZSIDÓ HETILAP

Főszerkesztő:

Wassersztrom Sándor — Leiner Zoltán

Felolós szerkesztő:

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Belföldön: Hítközségeknek és vállalatoknak 500,
magánosoknak: egész évre 300, félévre 160,
negyedévre 85 lei. Külföldön: 120—80, 45, 25 ek,
180, 95, 50 dinár. 25—15 Pengő. 10—6 Dollár.

Megdöbbentő fordulat

Dizengoff nyílt levele, amelyet a palesztinai véres események ügyében a kormányhoz intézett, klasszikus példája annak, amikor egy embert, akit a sors felelős helyre állított, életének alkonyán retentő csalódás és hallatlan önuralom leküzdése után, kitör belőle a fájdalom és annak hangos tanujelét adja. A világ egyetlen zsidó nagyvárosának 75 éves polgármestere Meir Dizengoff, aki nemcsak nagy idealista és nem csupán hallatlanul nagy konstruktív erő, hanem kiváló és nagy önuralommal rendelkező férfit, kimondotta azt hogy: ezt nem lehet bírni tovább!

Nem lehet elviselni azt a csalódást, hogy a világ első „gentleman” népe, az angol, így hagyja arcuicsapni magát, vad és aránylag jelentéktelen terrorista banditáktól és türje azt, hogy egy szerződést, amelyet aláírt és ezerszer ratifikált, most felrongják és papirrongynak deklarálják. Dizengoff nyílt levelében leleplezte azt a kétségtelenül perfid politikát, amelyet az angolok folytatnak a palesztinai zsidó országépítéssel kapcsolatban. Leleplezte azt a galádságot, amelyet az angolok e követnek, amikor bántatlanul hagyják ölni csecsemőket és egyetemi professzorokat, amikor betegápoló nővérek roborvergolyóklól esnek el és milliós értékek kerülnek a pusztulás nirvánájába, csak azért mert a kétszínű angol politika így tartja jobbnak. Előbb százezreket kicsalogat a világ első nagyhatalmának súlyos szava a megszentelt és drága földre és amikor már odavitték százezrek életüket és vagyonukat, akkor ekek harmincadjára kerüljön minden — mert az angol-arab politika pillanatnyilag úgy kívánja, hogy elejtse 16 millió zsidónak utolsó reményét és végső menedékvárát.

Dizengoff leleplezte ezt a gaz játékot és a világ minden részében élő zsidó milliók felsóhajtának, hogy végre itt az a bátor hang, amit oly nehezen várnak a felelős zsidó tényezőktől.

A nemzeti otthont azok fogják felépíteni, akik erre hivatottak — kiáltja Dizengoff. Tehát nem a királyi bizottság és nem a Palesztina kormány, hanem egyedül és kizárólag a zsidó nép, amely nem veszíti el reményét a jövőben.

Az angolok kétszínű politikáját ma azok is felismerik már, akik eddig el sem tudták volna képzelni, hogy szerződések mindenkor csak egyik félre kötelező, aljas elvét vallhatja a „gentlemanek” nemzete. Perfid politikát űz a brit birodalom és ezt nemcsak Dizengoff hirdeti bátor levelében, hanem egyedül és halgan, hanem a cionista világszervezet és Jewish Agency Zürichben üléséről intézőbizottsága is mondja, és így érzi 16 milliónyi zsidó is akiknek egyetlen és végső menedékének kapuját akarja becsukni az angol politika.

A világszerte elszórt gáluti zsidóságnak kell Palesztina. És a Szentföldnek kellünk mi! Egyek vagyunk, nincs különbség egy litván kis falu árva zsidója és a telavivi bulvárok és a jeruzsálemi szegénynegyed zsidója között. Nincs külön palesztinai probléma és nincs izolált galuti sorscsapás. Egyek kell legyünk és mi is olyan retentő

csapásnak kell éreznük az angolok árulását, mintha az közvetlenül érintett volna bennünket. Azt hittük eddig, hogy bárhol is felborul a jogrend és összeomlik a zsidó élet lehetőség, van egy nagy és hatalmas barátunk, az angol birodalom és a brit nemzet, amelynek lobogója alatt, meghúzódhat a maroknyi zsidóság is.

Most könnyek és keservek között kell lássuk, hogy újabb borzalmas csalódás ér bennünket. A fair-play népe, aljasul becsap bennünket. El akarja zárni előlünk az Élet Kapuját, mert banditák aggodat és gyermekeket, öldösek le és munkaerős férfiakat és nőket juttatnak időelött a sirba. A terror, a gyilkosok töre, golyója és bombája győz és nem a józan munka és szorgalom. A gazság győz újból a tehetség fölött és az aljasság tisztessége fölött. És Anglia ott áll, hidegvérrel és türi — nemhogy türi, — hanem elő is segíti azt, hogy az erőszak győzzön. Milyen bámulatos hi degvérrel és önmegtudással türte hónapokig a megalázást, türte azt, hogy kiragadja közülünk az emberkéz okozta halál,

a legjobbakat. És a jutalom érte? Árulás! Az egész világ zsidóságának fel kell lázadni az angol gonoszság ellen. Nem türhető a további megalázás és nem bírható el az a gondolat, hogy Palesztina kapui bezáruljanak. Az elkeseredésnek és lelki fellázadásnak olyan elementáris erővel kell hangozni London felé, hogy a szörös szívű és ki-méletlenül önző angolok is megreszkessenek belé. Naponta és hosszú időn át, kell ostromoljuk az angol tervet, mert ez nekünk; a halált jelentené. Azt hirdeté a világ előtt, hogy a zsidónak adott legszentebb kötelezvény is, amelyet a Balfour deklaráció óta annyiszor megerősítettek, utolsó rongydarab, melyet akkor szakít el az erősebb amikor akarja.

Nem bírjuk elviselni ezt a csalódást! Hinnünk kell abban, hogy talán az utolsó percben mégis megváltozik minden. Ez egy olyan lelki pogrom, amelynek szenvedő részese a tízenhatmilliónyi zsidóság minden egyes tagja. Jaj nekünk és gyermekeink jövőjének, ha Palesztina is elvesz számunkra, mint életünk és jövőnk utolsó reménye!

Nagy ára volna a palesztinai nyugalomnak

Felfüggesztik a zsidó bevándorlást?

Az iraki külügyminiszter lázas tárgyalásai Jeruzsálemben. — Az angol kormány még nem döntött az arabok követeléséről. — Folyik az Aktionskomité zürichi nagyjelentőségű ülése. — Weizman Londonba utazott. — Amerikai és lengyelországi tiltakozások az angol tervek ellen. — Tovább dühöng a terror

bevándorlást betiltja, bár ennek veszedelme még akut.

Az iraki külügyminiszter tárgyalásai

Nuri pasa folytatja tárgyalásait az arab vezérekkel. Tárgyal Nashasbivel, El Husseini vel, a főmuftival, valamint Achmed Hilmi pasával, aki az arab bank igazgatója Jeruzsálemben. A tárgyalások nem vezettek eredményre. Az iraki külügyminiszter a főkör-mányzó ígéretével jött, aki az arab követelések teljesítését ígérte, de írásbeli garanciákat nem adott. Ezzel szemben az arabok teljes garanciát követelnek. Előbb helyre kell állítani a rendet, azután következhet az enyhülés, az angol kormány részéről.

A Times szerint az arab királyságok ajánlják a sztrájk megszüntetését, mely esetben minden erejükkel azon lesznek, hogy palesztinai fajtestvéreik kívánságainak érvényt szerezzenek Londonban. Az időköben Londonból visszatérkezett arab delegáció úgy informálta az arab vezetőket, hogy az angol kormány mégsem kapható egykönnyen arra, hogy az arab követeléseknek eleget tegyen

Kétségtelen, hogy a pánszlovén együttműködés talán még sohasem mutatkozott meg oly egységesen mint ebben a kérdésben. Nuri pasa erőteljes közbelépése azt kétségtelenül, megkönnyíti, hogy az arab vezetőknek a visszavonulást biztosítsa.

Jeruzsálem. Abdullah emir közvetítésével nem sikerült a sztrájk és a zavargások megszüntetését keresztülvinni. Ezután Nuri Pasa Said, iraki külügyminiszter vette kezébe az ügyet és tárgyal az arab legfőbb sztrájkbizottsággal. Ugy látszik, hogy ez a tárgyalás is fiaskóval valloft.

A „Daily Telegraph” jelentése szerint a palesztinai arab vezetők pénteken ki is hirdették már a sztrájk befejezését. A kiadott proklamációban biztosítják az arabokat arról, hogy a kormány megszünteti a bevándorlást és szabadonbocsátja a szarajfendi koncentrációs tábor foglyait.

A legfőbb palesztinai arab bizottság még nem hozott végleges döntést és az iraki külügyminiszter közvetítése sem vezetett kellő eredményre, dacára annak, hogy a külföldi sajtóirodák és a nagy angol lapok, mint a Daily Telegraph, mint befejező tényként közölték a sztrájk megszüntését és az arab követelések teljesítését. Az arab vezetők között éles ellentétek vannak, így Nashasbivi volt jeruzsálemi polgármester nemzetvédelmi pártja a zavargások rögtönli likvidálása mellett van. Az arab terroristák erős akciókat fejtenek ki a likvidációs törekvésekkel szemben.

Tény az, hogy az arab körök minden erőfeszítése dacára,

a kormány még nem biztosította az arabokat arról, hogy a zsidó

Perzsaszőnyeget, gyapjufonalakat
bizalommal

SCHULHOF EMILNÉ-től vegyen
Orient Szövőiskola Oradea
Str. Ep. Clorogartu 14.

Szakszerű szőnyegjavítás! Állandó tanfolyam!

Nagy megdöbbenés a zürichi Aktionskomité ülésén és a vi- lág zsidó közvéleményében.

A Zürichben tanácskozó Actions Comit e köreiben számoltak a palesztinai bevándorlás időleges felfüggesztésének lehetőségével.

A cionista világszervezet intézőbizottságának ülése augusztus 25  n kezdődött. A legnagyobb érdeklődés a palesztinai események politikai fejleményeiről mutatkozott. Weizman  s Ben Gurion politikai referátuma főleg arra szorítkozott, hogy vajjon a Jewish Agency, milyen magatartást tanusilton a királyi bizottság munkájával szemben, amennyiben a kormány felf ggeszten  a bevándorlást. A referátumok a legnagyobb részletességgel taglalták az egyes faktorok ténykedését és az angol korm nnal folytatott tárgyalásokat. Megvitatták az általános világpolitikai helyzetet is és a K zelkelet problémáit, valamint azokat a lehetőségeket, amelyek a békés zsidó arab együttműködésre kihatással lehetnek.

Az executive ülése alatt érkezett a hír, amely a bevándorlás felfüggesztéséről szólott.  ltal nos hangulat szerint, a legközelebbi napokban sorsdöntő változások következnek be, ami főleg a bevándorlás kérdésével lesz kapcsolatos. Az executive megbizotts g lázasan dolgozik Londonban.  lland an telefon  sszek ttel sben vannak Londonnal  s Jeruzs llemmel.

Az intézőbizottság általános vitája során felszálltak m g Dr. Katzenelson, Rav Meir Berlin, Zuchovitzki, Meir Grossman, Farbstein, Kurt Blumenfeld, Neiditsch, Dr. Barth, Robert Stricker és még számosan. Az összes szónokok hangsulyozt k, hogy a bevándorlás megs ntet se a mandátum nyílt megsz g s t jelent n  és a zsidó nép legsulyosabb sérelmét.

Weizman optimista.

Dr. Weizman kijelentette az ülésén, hogy a bevándorlás felfüggesztése ellen, a cionista erőknek össze kell fogni, annak végső megfeszit s vel.

— Meg vagyok győződve arról, hogy minden akadály és veszély ellenére győzedelmeskedni fog a cionista gondolat. Minden er nkel folytatni fogjuk az orsz g p t st.

A palesztinai cionista pártok minden árnyalata egy tt s táviratot küldött Zürichbe, amelyben arra kérik a vezet ket, hogy  llitss k helyre a teljes egységet, hivják vissza a revizionist kat, és biztosítsák az Agudasz Jisroel csatlakozását is a politikai egys gfronthoz. Minden kompromisszum katasztrófális lehet — írja befejezésül a távirat.

Weizman Chaim váratlanul Londonba utazott. A Zürichben  l sez  Aktionscomit e köreiben egy v llik, hogy az angol kormány még nem döntött a bevándorlás kérdésében és remélik, hogy sikerülni fog kedvezően befolyásolni a kormányt olyir nyban, hogy ez ne is következők be.

Amerikai politik sok és a lengyelországi zsidóság tiltakozása

William H. King, David J. Walsh amerikai szenátorok, John J. O. Connor az amerikai k pvisel h z többségi frakciójának vezére közös felhivást intéztek Angliához, amelyben felsz lltj k, mint a palesztinai mandátum birtokosát, hogy ne engedjen az arab terrornak, és ne függeszse fel a zsidó bevándorlást. Teljesitse Angli  azt az ig reit, amelyet annyiszor tett, a zsidó nemzeti otthon felépítése ügyében.

A lengyelországi zsidóság körében is nagy megdöbbenést keltettek a bevándorlás bes ntet s r l sz lo h rd sok. A varsói hitközség nagy udvarán hatalmas m ret l népgyűlést rendeztek, amelyen valamennyi lengyelországi szervezet r szl tt. A varsói hitközség képviselőtestülete is gy l st tartott,

S ta az ardeali zsidóság három nagy egészségügyi intézménye körül

Az oradeai k rh z fejlődése. — Charles Rotschild-
n  — Wertheimstein Rózsika 50.000 lejes ajándéka

Az oradeai kórházról, — amelyet az a Szentegylet tart fenn amely 206  ve működik, — már több ízben irtunk. De irtahn k m g gyakrabban is, mert mindig ujjabb és ujjabb fejlődési processzuson megy át. Minden évben, s t havonként szerzi be a legmodernebb orvosi műszereket és gépeket. Az épületen is mindig t k letesit nek, a betegszobák is folyton felfrissit st nyernek, látszik, hogy céltudatos vezetés van a Szentegyletn l, amelynek agilis elnöke Leitner I z r. A Szentegylet irányítja és tartja fenn a kórházat, egyben azonban nagy támogatást nyer a k rh z vezetőségénél és annak orvosi kar n l is.

Többek között megemlíjtük, hogy a száz ügyes kórházban az  l bbi  v folyamán tökéletes Röntgen létesült, amelyet nagy k lt s ggel szereztek be. A sz rvizsg l  gép és más felszerelési cikkek és a modern orvostudomány kítűnő segédeszközei jelent  gépek és műszerek állandóan érkeznek. Az operációs terem is tökéletesedett. A sz lde is k t n en teljesíti nagy és magasztos zsidó hivatását, amikor sok száz szegény sz l n nek ad higiénikus ellátást a legmagasztosabb n l hivatás teljesit s n l.

A napokban kezd tk meg az uj kerit s építését, amely betonból és vasból készül a régi rozoga fakerit s helyett és ezzel olyan külső képet kap az oradeai Zsidó Kórház, mint egy külföldi drága szanatorium. Ez az uj investici  is a céltudatos vezetést bizonyítja.

Rotschildn  50.000 leje

Hogy mennyire ismerik és értékelik nemcsak nálunk Oradean és szerte Ardealban, hanem a külföldi zsidó világban is az oradeai zsidó kórházat, arra jellemző, hogy az amerikai Herschkovits család 3 mill o lejes alapitványt létesitett és néhány nappal ezelőtt, a nagy Rothschild család egyik tagjához n l ment és Oradeáról elszármazott, lovag Wertheimstein Alfred Rózsika leánya, — aki most Charles Rotschild özvegye — küldött a legnagyobb csendben 50.000 lejes adományt.

A k rh z l orvosa: Dr. Molnár Vilmos és a Szentegylet elnöke irt k hozzá együttesen azt a levelet, amelyben vázolták, hogy milyen nagyszerű emberbaráti és zsidó intézmény: az oradeai k rh z. K rt k, hogy gondoljon szülővárosának eme kítűnő intézményre és támogassa adományaival. Charles Rothschild özvegye, aki két három évenként elszokott látogatni Oradeára, hogy gyermekkorának szép em kei viszonl ssa és az oradeai temetőben nyugvó  selt meglátogassa, most sem feledkezett meg a noblesse-oblige jelsz v r l és levélben utasította l teni meg-

amelynek határozatait k z lt k a varsói angol követtel, azzal, hogy azt továbbítsa Londonba. De nemcsak Varsóban, hanem valamennyi lengyelországi városban voltak népgyűlések, amelyen tiltakoztak a palesztinai arab terror és az angol kormány tervei ellen.

A terror tovább dühöng.

Hebron mellett egy angol patrull megtámadt a banditák és egy angol tiszt megsebes tt. Nablus mellett gyalogsági csapatok, repülőgépek segítségével  ld zt k a terrorcsapatokat, Tibériás mellett többszáz f t t ptek ki az arabok. Kirj t  n vim koloni t ujjb l megtámadták az arab terroristák. Három zsidó  r megsebes tt. A tel-avivi vásár területét is fegyvert z alá vett k az arabok, de a zsidó rendőrség elkergette őket, fegyvert zzel. Reggel egy arabot találtak holtan a támadás helyén. Jaffában k t arabot l tt k agyon, a tel-avivi állomás közelben k t arabot megsebesitettek a zsidók, Jaffában bombagy rt  m helyt találtak, 35 arabot letartoztattak.

bizottj t, hogy fizessen  t nevében 50.000 lejt az oradeai kórháznak.

Igy j lt t néhány nappal ezelőtt a legendás h r  nagy Rothschild vagyonból egy morzs , az oradeai szenvedőknek is. Valószínűleg ezután sem fog meglepedkezni erről a nagyszerű intézményről a londoni Rothschild-ház egyik reprezent ns , az innen elszármazott Wertheimstein Rózsika, akit egykor n h i dr. Kecskeméti Lip l l rabbir sketett össze Charles b r val, a pesti nagytemplomban, amely akkor világszerte nagy szenzáció-erejével hatott

Forradalmi ujit s a kórházban

Ha szabad ezt a kifejezést egy k rh zzal szemben használni, akkor nyugodtan mondhatjuk, hogy „forradalmi”. A nagyközönség talán nem is tudta eddig azt, ami augusztus 1-je óta az oradeai kórházban uj rendet jelent. Eddig, aki kórházba került, az ott állandóan működő orvosi kar kezelése alatt állott. Ez azt jelentette, hogy a beteg, aki I. vagy II osztályra került, nem kezelhet e magát azzal az orvossal, akit esetleg megszokott.

Most augusztus 1- n uj rendszer lépett ételbe. Szabad orvosválasztási joga van minden egyes betegnek és így remélhető, hogy a betegek ezután akkor is felkeresik majd a kórházat, amikor nem akarnak lemondani megszokott orvos r l. Különben erről az oradeai orvosok valamennyien körlevelet is kaptak a k rh z vezetőségétől.

Dr. Molnár l orvos és Braun Fülöp gondnok irt k alá a körlevelet, amely uj korszakot jelent az oradeai k rh z beléletében és valószínűleg ezután még hatványozottabb mértékben fogják felkeresni az oradeai és környékbeli betegek.

Sokszor és sokat kell m g írjunk erről a minta-intézményről, amely az oradeai zsidóság büszkesége.

A cluj-i kórházról beszámolónkat, lapunk legközelebbi számában fogjuk közölni.

Bloxenheim Simon

cluj-i rabbi- ln k nyilatkozata

Kaptuk a következő levelet, amelyet alant közülünk:

„Népünk” Tek. Szerkesztőségének

Oradea.

Becs s lapjuk augusztus hó 28- n megjelent számában „Bloxenheim Simon cluj-i rabbi  ln k támadása saját hitközségének sechit ja ellen” cim alatt megjelent k zlem ny kre kijelentem, hogy az idézett kijelentést nem tettem meg. Soha semmi olyat nem mondtam, ami a hitközségünk kaszusz intézményeit diszkredit lhatn . Ellenkezőleg,  n ami magától értetődik, hitközségünk marha és majorság sechit j t épen  gy élvezem, mint a hitközség bármely más tagja.

Kérem e nyilatkozatot b. lapjának legközelebbi számában közölni sziveskedjenek Cluj, 1936 aug. 31- n.

H l s tisztelettel:

Bloxenheim Simon,

a cluj-i aut. orth. hitk. rabbi- ln ke.

Készséggel adunk helyt fenn nyilatkozatnak, noha inform ci nkat olyan helyről kaptuk, hogy nem kételkedhetünk megbizhatóságában.  rdm nkre szolgál azonban, hogy Bloxenheim Simon rabbi saját maga nyugtaltja meg nyilatkozatával az ortodox k zvetlem nyt és így módunkban áll tisztázni a sajnálatos f ltre rt st, mely kellemetlen értelmezésre adott alkalmat. Mi sajnáltuk volna legjobban, ha e cáfolat nem érkezik meg és továbbra is bizonytalanságba maradt volna a cluj-i ortodoxia.

HETI GLOSSZÁK

Kamenev,

Zinovjev és társai

Nem tagadjuk sohasem, hogy távol állunk a kommunista ideológiától. Távol főleg azért, mert azt hirdeljük és valljuk, meggyőződéssel és hittel, hogy a mai viszonyok között, amikor népek harcolnak népek ellen, világnézetek ellenlábasaik ellen, nekünk zsidóknak nem szabad beleszólni ebbe a vitába. Már azért is helyes ez az álláspont, mert bár hogyan és bármiképp cselekszünk is, azonnal szembetalálkozunk azzal a felfogással: hogy a zsidó destruktív és a befogadó népet éppen ő akarja boldogítani, amikor itt vannak ők, faj a fajukból, vér a vérükből, majd ők megoldják problémáikat.

Mindezek előrebocsátása után, be kell valljuk, hogy a moszkvai per és kimélelen ítélete, mélyen megrendített bennünket. Megdöbbentő, hogy emberek akik százszor kocára tették életüket egy eszméért, emberek, akik egy eszme diadalrajtásáért annyit áldoztak, mint veszt ebek muljanak ki a világból. Hatalmas koponyák, széleslátókörű tudósok és szervező zsenik, mint Kamenev, Zinovjev, golyó által haljanak meg, olyan golyó által, amelyet kommunista elvtársaik röptettek beléjük. A kommunista felfogás szerint, megérdemelték halálukat. Még polgári szemmel is, akik egy ország rendjét fel akarják forgatni összeesküvők. Meg akarták ölni Stalint, és mindazokat akik az élen állanak. Nem sikerült — nekik kellett meghalni.

Mi nem szóunk és nem is szólhatunk bele ebbe. Csak talán arra a bölcs őseink által hirdetett mondásra gondolunk: aki karddal él, kard által mulik ki. Ezek tízenötven, ez erőszakot tettek meg minden emberi megnyilatkozás alfajának. Ennek jegyében dobtak bombát annak idején a cár elé, ennek jegyében döngtették a régi világrend — szerintük, — korhadó alapjait. Mindenekelőtt: a diktatúra. Más emberekre ráerőszakolni akaratukat. Boldoggá kell tenni az emberiséget — még ha az nem is akarja. Rákényszeríteni a marxista ideálokat — a jobb jövő reményében.

Maxim Gorkij

Pogrom

A nemrégiben elhunyt világhírű orosz író egy megrázó írása, amely — sajnos — ma sem vesztett aktualitásából

Nisny Novgorod 1885

Meleg juliusi napon történt. Már a kora hajnali órákban hozzákezdtem munkámhoz, lenn a kikötőben. Már défelé járt az idő, amikor möggöttem, valahol a külvárosban, vad lárma kerekedett, úgy hallatszott, mintha vadállatok törték volna ki valahonnan.

Nagyon éhes voltam és csak egy gondolatom volt: gyorsan befejezni a munkát és hazasietni ebédelni. Lárma a külvárosban — mit érdekelt ez engem? Kezdetben nem is ügyeltem rá, de azután kilört a hallatlanul erős lárma, ordítás, sírás és fájveszékeltés, mintha a tenger orkánja közeledett volna felém... mintha valami szörny emelkedet volna ki a földből és porral együtt az égig igyekezett volna emelkedni, félelmet és ijedelmet kelteve. Megdobogott szívem, mintha valami borzalmat előre érzett volna meg.

Letettem szerszámomat és elindultam a part mentén. Mi történt?

Már a külvárosban vagyok: látom, hogy minden egyes házból emberek rohannak ki és szaladnak, szaladnak... Hova? Ki tudja? Egyik szalad a másik után, mind sűrűbb lesz az emberi tömeg. A fejek fölött ijedt galambok röpködnek, a lábaknál tyukok, kacsák cselelnek — bollandak. Én is belesodrótam a tömegbe és magával ragadtam.

Erzsébet uccán nagy verekedés van! — kiállította valaki. És már jött egy nagy teher-

Most vásároljon szövetet!

- 1) Módjában áll a beérkezett nagytömegű ujdonságokból a legszebbet kiválasztani.
- 2) Szezon előtt lényegesen olcsóbban árusítunk.

Deutsch posztóáruháza

Oradea, Strada Avram Iancu 4.

Emberek, akik a maguk módján akarták boldoggá tenni a világot. Most ne mondjunk róluk semmit, mert ma már megszűntek élni. De haláluk módja, minden világnézetbeli ellentét dacára rendkívül tragikus. A gigászi elméknek és nagyképességű férfiaknak, vörös katonának és GPU ügynökök golyóitól kellett elpusztulni.

Mementója ez az egész moszkvai tragédia annak, hogy a demokrácia és a liberális békés megoldások útja az, ami az emberiséget előbbreviheti, minden nagyobb megrázkodtatások nélkül. Az erőszak uralma kiréltelen nem csak azokkal szemben, akik nem hisznek benne, hanem azokkal is, akik hittel hiszik és vallják. Hitler megölte Röhmöt, Stalin megölte Zinovjevet!

Halál, halál, halál! Emberek ítélkeznek, emberek fölött, élet és halál urai akarnak lenni. Orgyilkosok töre leselkedik barátira, ellenségre egyaránt. Korunk tragikus zürzavarának jele és a vajudásos idők láztáblája a moszkvai rémregény is. Voltak közöttük zsidók, vagy nem voltak? Nem lényeges. Ha voltak is zsidók — tragédiájuk nem zsidó, hanem mélyesen emberi...

Baltazár Dezső püspök

halálára

Hálálanság volna fölünk, ha nem emlékeznék meg róla most, hogy elköltözött az érnékvilágból a legnagyobb kegyelet és tisztelet hangján. A híres debreceni református püspök, huszonöt éves püspöki működése alatt, mindenkor a zsidóság igaz barátjának vallotta magát, nyíltan és minden „ellenvélemény” dacára. Baltazár püspök akkor is férfias bátor-

sággal szállott sikra a zsidóságért, amikor az nagyon hálátlan feladat volt Magyarországon. A kommun utáni nyugtalan atmoszférában, nem változtatott világfelfogásán és a zsidóság nagy barátjának mutatkozott, a megpróbáltatás ideje alatt is. Bátran, markáns egyéniségének minden adottságával és tehetségével kiállott a gátra: és a jogegyenlőségnek, a polgári demokráciának és emberi szabadságnak láng-lelkű bajnoka maradt.

Nemrégiben a jeruzsálemi egyetem üdvözölte jubileuma alkalmából és meghívták, hogy látogassa meg a Szentföldet. Erre a levélre igen megleghangon válaszolt Bergman rektornak és többek között azt írta szó szerin:

— Régesrégóta becézett vágyam, hogy meglátogassam a Szentföldet és ezzel méltó befejezést adjak, egy viszonytárságokkal, harbokkal és szenvedésekkel súlyos életemnek. Nagyon hálás vagyok Önnek, hogy ezt a reményemet kedves meghívásával közelebb hozta a megvalósuláshoz.

Igy írt alig néhány héttel ezelőtti Baltazár püspök de küzdelmes életének ezt a „koronáját” nem tudta megszerezni. A sors más-képen döntött. 65 éves korában itthagya százezernyi híret és elmúlásával, a régi demokráta világszemléletnek, a megértő igaz emberbarát hűnek egy kiváló bajvivója szólott a sírba.

A zsidóság tud és szokott is hálás lenni azoknak, akik harcolnak érte. És ez a hála sokszorosan kijár Baltazár Dezső megboldogult püspöknek, aki a kálvinisták Rómájában volt pap és akinek bizonyára nagyon fájtak, hogy szeretett városában bontotta ki legvehemensebben a nyílaskereszt dicstelen lobogóját. Baltazár püspök emlékét mindenkoron kegyelettel őrizi a zsidóság.

kocsi is, amelyről a kocsis üvöltötte! — Testvérek, teherhordók, agyonverik a barátainkat!

Befordultam egy uccába, itt megállott a sűrű embertömeg. Az ucca másik végéből nagy lármát és hallatlan izgalmat lehetett észlelni: az ablaktáblák csörömpöltek, kalapácsok és balták csapásai hallatszottak.

— A zsidókat agyonverik! — mondotta mellettem egy ember. Egy csendes, rendes, szolid idősebb ur volt, halkán mondta, ajkán megelégedett mosollyal és még hozzátette: — Meg is érdemlik. Igen, megérdemlik, hahahaha!...

Előrerohantam és utat törtem magamnak a tömegben: egy nagy udvarba kerültem, amely tele volt ordító tömeggel. Emberek voltak-e még ezek? Nem! Vad, vérszomjas arcok — mint felüzelt vadállatok, mintha őserdők furiái szabadultak volna el.

A ház tetején egy öreg zsidó állott, aki a felő cserepeit szaggatta fel és dobálta le az udvarra. Egész testében remegett, ruháján hatalmas vérfoltok látszottak. — Lődd le Károly — ordította valaki a tömegből. — Mássz fel hozzá és dobd le! — adta az utasítást a másik. És közben: az ablakok mögött sötét alakok látszottak, akik betörték az ablaktáblákat és a házi berendezés tárgyait az udvarra hajigálták. Üvegcsörömpölés hallatszott, majd egy párnát hajítottak ki, amelyik kiszakadt és fehér tollfelhő kerekedett. És amoda? Mit tart vajjon az a kezében?

Heda! Vigyázz! Zsidó gyerekeket találjal!

— Üsd agyon őket!

— Csapd a koponyájukat a falhoz!

A gazfickó felszólt az öreghez: Hé, öreg zsidó, gyere le, itt vannak az unokáid! Gyere csak, mert különben agyonverem őket.

Borzalmas kiáltás hallatszott, egy irtózatoss gyermekfiú jaja, mely keresztül hasított a levegőt és a szívekbe markolt.

— Gazfickó, ne bánisd a gyereket — kiáltotta az egyik.

— Fogd a szád, te zsidóbérenc, nesze neked — és hozzáragódott egy kilört asztalláb.

A gyermek újra ordított. És utána apró kis emberi testek, fiatal zsenge gyermeki élettek hullottak az ucca kövezetére. Huscafát és vértömeg; miközben vadállati hangon üvöltöttek:

— Pusztuljon ez az ördögfajzatja...

Egy vöröshaju, kövér kölyök felmászott a ház tetejére, megragadta az öregét és hasonló sors érte, mint gyermekeit.

Sokan egy erkélyre rohantak és az egyik ordította:

— Heda! Fiúk! Vigyázzatok! — most jön a lakásberendezés és az edények. És utána togtön jött a réz-szamovár, tányérok, edények és ott zuzodtak széjjel az udvar kövezetén. És ruhafoszalányok röpödtek a levegőben és tollfelhő uszott és az emberek, mintha valami szédület fogta volna el őket mindent romboltak, pusztítottak, szakítottak és törték.

És most, a legborzalmasabb. Egy finom arcú zsidó kisleány, egy drága kicsi lélek... egy vad fickó megragadta és a tömeg közé dobta. Üssétek! Verjétek! Szakítsátok darabokra! és a tömeg mindenben szólfogadott: ütött, korbácsolt... ölt... a vad beszállás vérszomj kielégült... nem volt semmi és nem volt senki, aki megakadályozta volna...

Este, amikor a piactéren, a korcsmánál elhaladtam, hallottam, amikor egy kozák nevetve mesélte: Tizennégy zsidót szagattak széjjel...

Ez volt a nap „eredménye”...

Ciucea

Csafogva, prüszkölve vágta a vonat, az Oradea-Cluj fővonalon, gyönyörű hegyek között, amelyeket erdők koszorúznak, míg lenn a völgyben a Cris folyó siet az Alföld felé, hogy a keskeny kavicsos medréből a lapályon kiszélesedjék. Ezen a szivdobogatóan szép vidéken, épen a két nagy város között, a közepén terül el Ciucea nagyközség, amelynek nagy nevezetessége az a vonatablakból is látható szép és vadregényes kastély, amelyben Ady élt boldogan és ahol most a költő és a mostani politikus Goga Octavian lakik.

Azt hihetnénk, hogy az egykor szegény költő elérte a legnagyobbat, amit ember elérhet, hiszen egy boldog nagy ország minisztere lehetett, előkelő politikus, akinek milliók állanak rendelkezésére és minden erejével azon dolgozhat, hogy az ország konszolidációját elősegítse. Ezzel szemben Goga Berlint járja, Hitlerrel tárgyal és olyan irányba szeretné vinni az ország szekerét, amely a meggondoltak, tapasztaltak, a hazájukat nagyon féltők szemében — csak szakadék lehet.

És mindezekon felül: gyűlöli a zsidókat. Szívből, lelkesen, ádázul és kíméletlenül. Goga az egykori finomlelkű költő, az uszítás leghangosabb reprezentánsa lett. És kékingesei ott tanyáznak életének csúcsa körül Ciucea községben.

Egy szép gesztus

Bátran és meg nem alkuván szoktuk osztozni az antiszemita kinövészeket, amelyek bárhol a világon megkeserülnek a zsidóság életét. Így soha nem hallgatjuk el, amikor a magyarországi zsidóságot ért sérelemről kell beszámoljunk. Az objektivitás azonban legelőbb erénye egy zsidó orgánumnak és azért azt is megírjuk, ami szép és felemelő Budapesten — a zsidókkal kapcsolatban.

Tudnunk kell mindenekelőtt, hogy a magyar vízpolócsapat megnyerte a berlini olimpiádon, a világbajnokságot. És nem zsidó „beszéltség” hanem elismert tény, hogy ezt az évek óta világraszoló legénységet egy lelkes, minden energiáját erre áldozó zsidó sportember teremtette meg, aki ma már kint nyugszik a pesti kerepesi úti zsidó temetőben. *Komjádi Béla* volt lelke és irányítója ennek a sportnak, amíg élt és az ő szellemében dolgozó sportemberek elismerik, hogy neki köszönhető a mostani nagy győzelem is. És ezt megható módon ismerték el a magyar sportemberek. Amikor az uszócsoport visszajött Berlinből, egyenesen a vasútállomásról mentek ki a zsidó temetőbe és ott lehajtották az elismerés zászlaját, az elhunyt kiváló zsidó sportember előtt. *A kegyeletes aktusban részvétel Horthy kormányzó fia is*, aki szintén kiment a temetőbe és ami a legmeghatóbb, azt a fölgycserjét, amelyet minden győző kapott, elültették Komjádi Béla sírján. hogy ott hirdesse örök időkre (ami nagyon relativ mostanában) egy kiváló zsidó férfiú áldozatkészségét és lelkesességét. Viszont a kegyeletes aktus, bizonyos megértést jelent, a hivatalos körök részéről a szomszédos országban, csak az volna leghőbb óhaja minden zsidónak, hogy ez a megértő szellem az élet minden megnyilatkozásában győzedelmeskedne, nem csak egy elhunyt nagyszerű zsidó sportember sírjánál. Az élőknek is fontos volna, az élőknek is...

— Egy zsidó mecénás szomorú tragédiája. Cohen dúsgazdag angol-zsidó mecénás a napokban Manchesterbe utazott, hogy ottani egyetemi könyvtár alapkövetésénél jelen lehessen. A mecénás százezer fontot adományozott a könyvtár létesítésére és azért ment Manchesterbe, hogy a disz doktori oklevelét átvegye. *Abban a pillanatban, amikor az első kapavágást akarta végezni hirtelen szívéhez kapott és holtan terült el.* A tragikusan elhunyt zsidó mecénás fia volt Manchester egykori lordmájorjának, aki szegény zsidó gyermekként került hetven évvel ezelőtt Angliába és idővel a brit szigeteken egyik leggazdagabb emberévé küzdötte fel magát.

Hogyan lettek szenvedő emberek ismét munkaképesek?

Mert a legsúlyosabb ideges gyomorhajok, máj-, vese- és epe bántalmak ellen a világ híru

„GASTRO D.”-t használták

Kapható gyógyszerárakban és drogeriákban, vagy megrendelhető 130 lei utánvétellel Császár gyógyszerárban, București, Calea Victoriei 124.

Franco tábornok, a felkelők vezére levelet írt egy zsidó hitközségnek

A spanyol forradalom fejleményei

Barcelona. A felkelő csapatok parancsnoksága olyan híreket terjeszt, hogy a zsidók vezérszerepet játszanak a forradalmi megmozdulásokban és a „francia, belga és olasz zsidó delegátusok” Barcelonában uszító beszédeket tartanak. Ezzel szemben kétségtelenül megállapítható, hogy a zsidóknak egyáltalán nincsen befolyása a spanyol eseményekre. A zsidók, akik itt élnek, nemrégiben vándoroltak be az országba és még állampolgárságuk sincsen. Így egyetlen zsidó képviselő, vagy felelős állásban levő pártmunkás sincs a spanyol politikában. A „zsidó delegátusok” kiselejtezése egyáltalán nem állja meg a helyét, hanem a valóságban zsidó sportemberek voltak, akik Párisból és Brüsszelsből jöttek a nemzetközi folklore és sporthéire, és a katalán kormány által rendezett bucsuünnepélyen szintén résztvettek.

Néhány zsidó mégis aktív részt vesz a forradalomban. Főleg a szakszervezetekbe tömörült zsidók vesznek részt a kormánycsapatok mellett harcokban, akik között külföldi is van, mert minden külföldit felhívtak arra, hogy támogassa a népi harcaikat. Saragossában és Huescaban harcoló polgári seregben a többi külföldi között, akad elvétve néhány zsidó is.

Vannak olyan zsidók is, akik mint idegnek, kereskedelmi és ipari vállalatok alkalmazottai vagy vezetői, de ezek nem vesznek részt egyáltalán a forradalomban, sem a jobb sem a baloldali megmozdulásokban. A németországi emigránsok inkább gazdasági szempontból szenvednek súlyos károkat, mivel teljesen lefordult az ország rendje és gazdasági vérkeringésben súlyos zavarok állottak be.

A szociálizálással kapcsolatban is súlyos kárt okoznak a zsidóságnak, így Barcelonában többek között a zsidók kezén levő mozikat szociálizálták, amelyeket az anarchista C. N. T. vette át. Barcelonából eddig 50 zsidó család menekült el, ugyancsak Palma de Mallorca, Ibiza és Sebastianból is elutaztak, mivel ezek a városok állandó tü harcban vannak.

Franco tábornok a zsidóellenes propaganda ellen.

Casablanca. Nagy nehézségek árán sikerült a Spanyol-Marokkói zsidó hitközségekkel érintkezést felvenni. Megállapították mindezeket, hogy a mellillai zsidó hitközség egyetlen tagja sem halt meg a zendüléssel

A lábizzadás ellen biztos szer a Csanda-féle „PODEOL”

A lábviz után a lábat bepódozva, azonnal megszűnik a legerősebb lábizzadás. égető érzés, pöfedség. A kisebített lábat meggyógyítja, a bőrt puhán tartja, a járást végtelen könnyíti, szagtalanít.

Kapható: gyógyszerárban és drogeriában.

Készíti Csanda gyógyszerár, Oradea.

kapcsolatban. *Franco tábornok,* a nemzeti csapatok főparancsnoka, a tetuanai hitközség vezetéséhez levelet intézett, amelyben arra kéri a zsidóságot, hogy ne górdoljon arra a zsidóellenes felhívásra, amelyet a felkelés kezdetén a sevillai rádió közvetített és ne vegye komolyan. Franco tábornok kijelentése után, mivel a zsidók „meggyőződtek” arról, hogy a forradalmi csapatok nem ellenségesek, Spanyolországban, hadisarcot kell fizessenek. Így Tetuanban a hitközségnek 500.000 pezeta kellett lefizetni. A spanyol-marokkói nyolc hitközségbe tömörült zsidók különben rendszeresen végzik mindennapi munkájukat.

Az amerikai elnökválasztási harcok problémája

Zsidóbarát vagy zsidóellenesség?

Amerikában, szabatosabban az Egyesült Államokban, megkezdődött a választási harc, az elnöki székért. Az amerikai lapok természetesen minden részletre kiterjedő propagandát folytatnak jelöljeik érdekében. Bár a választás csaknem egész bizonyosan Roosevelt elnök újbóli megválasztását fogja eredményezni, *Alfréd M. Landon* kormányzó, republikánus elnökjelölt egyéniségével is sokat foglalkoznak. Azt írják róla, hogy Kelet-Amerika zsidó lakta helyein zsidóbarát propagandát folytat, míg a nyugati részen, ahol nem zsidóbarát a lakosság, azzal agítálnak ellene, hogy *Mossinman* a másik neve és hogy zsidó származású. Azt is írják, hogy Kansas államban, ahol Landon a kormányzó, másfél évvel ezelőtt egy pályázat kapcsán, az állott az újságokban, hogy csak nemzsidók pályázhatnak. Aki a hirdetményt kiadta, most 23 évi működés után letette hivatalát és a hírek szerint ezt Landon szorgalmazta, nehogy elnökválasztási sánszalt rontsa.

Viszont arra a „vadra” hogy zsidó volna, az a válaszuk a propagandistáknak, hogy Mossinman stól származású és nagyapja Dr. Mossinman, metodista prédikátor volt.

A múlt évben megkérdezték tőle, mi a véleménye a németországi zsidókérdéssel kapcsolatban? Mire azt válaszolta: „*Mi amerikaiak, mielőtt másokra dobunk követ, nézzük meg, hogy magunk nem-e követtünk e bünt? Egy nép sem tud létezni, ha a keresztényi princíppek, az igazság és szeretet alapelveit nem tartja be.*” Arra a vadrá, mely azt hirdeti antiszemita részről, hogy Roosevelt túl zsidóbarát, az a válasz a Landon köréből, hogy ezen a téren Landon sem vall más nézetet.

Akárhogy is áll az ügy, kétségtelen, hogy a választási harcban a zsidó kérdést is bedobták és az is megállapítható, hogy a jelöltek arra helyeznek fősúlyt, hogy ne tartsák őket antiszemitának, mert jobb pszichológiai hatást ér el az a választóknál, aki a zsidó barátjának mutatja magát. Amerikában — ugyalszik — még nem nagy üzlet az antiszemizmizmus.

— Cluji utja alkalmával okvetlenül keresse fel az Adler féle vegetáriánus éttermet, ahol reggelit ebédet, vacsorát a leglátványosabb árban kaphat, ugyszintén a legfrissebb cukrászsüteményeket. — Esetleg éjjeli szállást is. Cim Orth. Köser Vegetáriánus étterem Cluj str. Regele Ferdinand 22. I. em.

HIREK

„Népünk” cikkeinek utánnomását csakis a forrás megjelölésével engedjük meg.

Naptár 5696

Péntek : Ellul 17, szeptember 4.

Szombat: Ellul 18, szeptember 5, — 3: מרק

Heti szidra: כי תבא

Heti haftóra: קומי אורי

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 6 40.

gyertyagyújtás 6 50.

Istenlisztelel kezdete 7.00.

Szombat befejezése 7.55

Lapunk legközelebbi számától kezdve újra 12 oldalra jelenik meg állandóan. Csak a nyári hónapokban adtunk ki nyolc oldalos számokat hetenként, mert úgy véltük, hogy az egymást kergető nagy világ-események során, helyesebb olvasókörzönységünket minden héten tájékoztatni, mint bevezetni a zsidó hetilapoknál nyáron szokásos kéthetenkénti megjelenést. Kérjük előfizetőinket és olvasóinkat, hogy továbbra is azt a szeretetet tanúsítsák 12 oldalas lapunk iránt, mint ahogy azt eddig is tették. — Közöljük egyben olvasóinkkal, hogy a beköszöntő Ros-Hasono ünnep miatt legközelebbi számunk 11-ike péntek helyett, 15-én kedden jelenik meg.

Elul hónapja...

Ha az Örökkévaló ellen vétkezünk, azt megbocsájtja, ha azonban embertársaink ellen, arra nincs bűnbocsánat — így mondta rabbi Akiba.

Elul hónapja van és már előrevetik féltelmetes árnyékukat a nagy napok, amikor újból megtelik a zsinagóga és újból megreszket a zsidó lélek. Igen, megreszket, mert gyermekkorából reámaradt atavisztikus féltelmierzet költözik belé és úgy véli, hogyha néhányszor melléverdesi és ájtatos orccal elmondja imáit, akkor felszabadul lelke és megindulhat újra a nagy élethajrá, amelyet egy pillanatra sem hagy abba és amelyben nem is mer soha megállást.

Az Örökkévaló könyörületes és megbocsájtó, s elnézi azokat a bűnöket, amelyeket a gyarjót és esendő ember Ellene elkövet. De nem bocsájtja meg azokat, amelyeket embertársaink ellen követünk el. És — sajnos — erről feledkezünk meg legjobban. Vannak emberek, — valljuk be, hogy közöttünk is sokan — akik úgy vélik, hogy a mindennapi imával és a rituálék betartásával, teljesen eleget tettek a vallás követelményeinek és ezzel az églettel való tartozásukat, mindenkor lerótták. Az emberek nagyrésze ebben a gondolatvilágban él és amikor jönnek az Elul napok és következnék rá a nagy zsidó ünnepek, azt hiszik, hogyha imával elintézik a „függő kérdéseket”, akkor nincs tovább. Legfeljebb megrázogatja felebarátja kezét és sablonosan boldog új évet kíván neki...

Nem így van, kedves embertársaink. Tévedés, hallatlanul súlyos tévedés, amikor azt hisszük, hogy ezzel égi „kontónk” teljesen egyensúlyba kerül és aztán tovább marhatjuk egymást, tovább is harcolhatunk egymás ellen. Vajjon a varsói hitközségi választásra összeállított és egymás ellen élesen küzdő negyvennégy liszta összeállítói és hívei nem gondolják, hogy Elul hónapja mit tanít? És nem gondolnak a mi zsidó közületünkben levők arra, hogy ne folytassunk egymás ellen késhegyig menő harcot — mert akkor hiába jönnek a „féltelmetes napok”, mert nincs utána megbocsájtás...

Hát nem látjuk zsidó testvéreink, hogy miként üldöznék bennünket a világ minden részében? Hogy gyilkolják testvéreinket a szentföldön és mennyire kutyák módjára bánanak velünk Európa közepén? Nincs e ezekben a napi történesekbe elég mementó? Legalább mi, igen legalább mi egymás között legyünk emberek, ha már azt kell lássuk, hogy ez a magasztosnak vélt fogalom,

ennyire semmivé vált, mennyire ledegradálódott a világ szemében. Harcol az egész világ egymás ellen. Polgárháborúk dühnek, és fegyverek dörgésétől visszhangzik Európa! Ezért, mi, legalább mi zsidók szeressük egymást és ne higgyük azt, hogy amikor a sófár mementója visszacseng fülein, amikor a nagy napok elkövetkeznek, hogy azok azt jelentik, hogy passpartout kaptunk az Örökkévalótól arra, hogy tovább is küzdjünk egymás ellen és szomorú, sivár testvérharcot folytassunk...

Nincs bűnbocsánat arra, amit embertársaink ellen követünk el. Ezt vallják és hirdetik a mi őseink és ezt kell hirdessük mi is. És nem csak ezekben a napokban, hanem az egész esztendőn át gondolnunk kell arra, hogy nincs megbocsájtás embertársaink ellen elkövetett vétkeinkre.

Gondoljunk csak arra, hogy mennyi csapás zudul folyton Izraelre? Vajjon nem égi jel ez, amelyet nem akarunk, vagy nem tudunk felfogni. Gondolkozzunk, mélyedjünk el ebben emberek, zsidók, testvérek! Ha talán mi jobbak, emberibbek, egymást megbecsülőbbek leszünk, akkor talán a világ is jobb lesz. Talán... hinnünk kell benne. Mert ha nem, akkor Szodoma és Gomohra pusztulása csak játszi epizód lesz ahhoz képest, ami következhet.

És! hónapjának hűvös őszi reggelein, amikor imádkozunk, gondoljunk erre és akkor — talán — eljön az igazi megbocsájtás felszabaduló és felszabadító nagy érzése is...

Előre haladott idény miatt nyári divatárunk mélyen leszállított árakban, KERTÉSZ divatáruházban, Piața Regina Maria 1.

— A bécsi fogorvosi világkongresszus zsidó résztvevői a palesztinai fogorvosi intézetért. Wien. A napokban lezajlott fogorvosi világkongresszus, Dr. Lewin Epstein jeruzsálemi fogorvos elnöklétével összehívta a zsidó orvosokat, akik egy gyűlésen a következő rezolúciót hozták: „A ki lencedik fogorvosi világkongresszus alkalmából, a világ minden részéből összegyűlt zsidó orvosok elhatározták, hogy országukban, minden erejükkel támogatni fogják, hogy minél eredményesebben működjenek a jeruzsálemi fogorvosi továbbképző intézet. Igérik, hogy országukban oda fognak halni, hogy szervezeti létesítjőn a cél előmozdítására. A gyűlés nagyon hasznosnak találja ennek a központnak létesítését és kéri, hogy állandóan tudósítsák a különböző országok megbízottai. A jeruzsálemi központ: Dr. Lewin Epstein Jeruzsálem, az európai központ: Dr. Ernst Keller. Wien IX. Türken-strasse 15.

— Siesta Szanatórium Budapest, I. Ráth György ucca 5., a főváros egyik legideálisabban fekvő gyógyintézete. Bel- és ideggyógyászat, sebészet, szülészet, nőgyógyászat, urologia, s.t. Röntgen, kémia és mikroszkopiai laboratórium. Elektrokardiograph (szívvizsgáló). Krogh féle alapanyagcsere vizsgáló készülék. Enterocleaner (bélfürdő). Modern vizgyógyintézet. Orvosiilag vezetett villanyüzemi konyha. Elsőrendű ellátás. — 9700 négyzetöles park. — Olcsó árak!

Az erdélyi zsidók találkozóhelye!

Megnyílt

BERKOVITSNÉ

(Oradeáról)

orth. kóser étterme

BUCUREȘTI,

Str. Lipscani 7.

Elsőrangú erdélyi konyha!

Fuchs Mancsi tűzőszalon
elköltözött Oradea, Str. Rimanóczy 12 sz. alá.

Rövidesen vége a nyárnak!

Gondoskodjék idejében

ősz szövetek

ról. A legszebb és legdivatosabb ujdonságok beérkeztek.

Nyári szöveiteket helyszüke miatt

potom árban eladjuk

KATZ posztóruház

— Aki jól akar étkezni, keresse fel Bucureștiben, Str. Emigratului 8 szám alatt, a Târgul-Lapușról elszármazott Herskovits Samu orth. kóser vendéglőjét.

— Eljegyzés. Bernfeld Miksa novi-zamki-i (Érsekújvár) nagykereskedő leányát Annyit eljegyezte Stern József az oșorheui (Oradea) Sternberg Lázár és társa cég főüzletviselője. (Minden külön értesítés helyett.)

— Házasságokat a legnagyobb titoktartással és a legbiztosabb eredménnyel közveit a széleskörű összeköttetésekkel rendelkező „MIREA” iroda Cluj, Regele Ferdinand 116. Telefon 142.

3 kell a kisbabának:

de az *Höfer*

hintőpor, krém, szappan legyen!

— Constanța-ban, a »Tel-Aviv«, legjobb hírnévnek örvendő és szigorúan orth. kóser vendéglő, Str. Traian 14 szám alatt. Melamed Ignác (Sibiu) irányítása mellett, megnyílt. Elsőrangú ardeali konyha. Olcsó árak. Szükség esetén megfelelő lakás.

— Koffler Móset választották meg a sighet-i orth. hitközség főjegyzőjének. Az elmúlt hét vasárnapján tartotta a sighet-i orth. hitközség rendkívüli közgyűlését, amelynek napirendjén az elmúlt évi költségvetés és zárszámadás elfogadásán kívül, a jegyzőválasztás is szerepelt. A választás simán, sőt mondhatni egyhangulag folyt le. Három jelölt szerepelt, akik közül Koffler Móse héber tanár, az erdélyi Mizrahi mozgalom régi ki próbált és törhetetlen harcosát, az ifjusági mozgalom vezetőjét választották meg. Kofflert az összes helyi zsidó ifjusági szervezetek és a város egész orth. zsidósága támogatta 404 szavazattal 11 ellenében lett a sighet-i hitközség főjegyzője. Lapunk olvasói előtt sem ismeretlen Koffler Móse neve, aki hasábjalmon megjelent cikkével univerzális zsidó tudásról tett tanúságot.

— Felvétel a Cluj-i Zsidó Ápoló és gondozó Nővérek Eszter rendjébe. Az intézet november elsején új két éves tanfolyamot kezd, amelyen betegápolónői, műtősnői, gondozónői, Röntgenasszisztensnői pályára lépni szándékozó zsidó nők nyernek kiképzést. A növendékek az intézeti otthonban nyernek elhelyezést és teljes ellátást. Jelentkezési határidő: szept. 15. Bővebb felvilágosítást az Intézet vezetősége nyújt: Eszter Rend, Spitalul Evreesc Cluj.

— Deutsch Pál orth. kóser bodega Baia-Mare, Kispiacon.

A mai görög kormányzat zsidóbarátsága

Alhén. A jelenlegi görög kormány zsidókkal való szimpátiázása újabb megerősítést nyert két nyilatkozat által, amelyet Papachilas miniszterelnökségi államtitkár és Mayacos, népjóléti miniszter tettek a zsidó sajtó munkatársai előtt. Papachilas államtitkár kijelentette, hogy a hellén szellem ellenez minden antiszemitizmust. A jelenlegi kormány azzal a szilárd elhatározással vette át az uralmat, hogy a régi hellén szellemben fog működni és már ezért is, a legszívezebb kapcsolatokat akarja fenntartani a zsidósággal. A zsidók minden vonalon, ugyanolyan egyenjogú polgárai az országnak, mint bármelyik más fia a görög hazának. Biztosan számíthatnak a kormány legőszintébb barátságára.

Mayacos miniszter, akit régóta, mint a zsidóság őszinte barátját ismerik, a következőképpen adott kifejezést felfogásának:

— Az új kormány semmiféle különbséget nem tesz polgárai között. A zsidók is teljesen egyenjogú polgárok. Ami a személyi biztonságot illeti, a tekintetben meg még inkább nyugodtak lehetnek a zsidók. Hiszen a kormány tagjai: Metaxas miniszterelnök, egyetlen alkalmat sem mulaszt el, hogy a zsidók iránti szimpátiájának kifejezést ne adjon. *Zavitzanos* alkancellár a korábbi zsidók valóssággal alyjuknak tekintenek és — *én akkor is sikra szálltam a zsidók érdekében, amikor az igen hálátlan feladat volt és amikor a humanista gondolat hibet, hátat fordítottak a zsidók iránti nagy barátságuknak.* A „La Volonté” című laphoz bátran cikksorozatot írtam pálcát azok felett, akik a zsidók ellen áskálkodtak. Természetesnek vehetik ezután, hogy a kormány mindenkor barátságos politikát fog folytatni a zsidósággal kapcsolatban.

— **Sulyos támadás egy lengyelországi zsidó városka ellen.** *Varsó.* A péntekről—szombatra virradó éjszaka, a Wiszonka Wipichy nevű városka zsidó lakossága ellen sulyos támadást intéztek a nemzeti demokraták. Ugyanazzal a katonai rendszerrel dolgoztak, ahogy azt Doboszinszky nemzeti demokrata vezér kitervezte, a legutóbbi Mislenice község ellen intézett támadásnál. 150 nemzeti demokrata érzelmű paraszt vett részt a támadásban. 10—15 ós csoportokban rendszeresen megtámadták minden egyes zsidó lakta házat és teljesen elpusztították azok belső tartalmát. Harminchat zsidó családra ráparancsoltak, hogy azonnal távozzanak a városkából. Ezek az erőszaknak engedve, gyermekeikkel együtt Bromsz és Ciechonovice szomszédos községbe biztonságba helyezték családjukat. Amikor a zsidók eltávoztak, a hulligánok betörték az összes zsidó házak ablakait, tönkretuzták a lakások és üzletek berendezéseit, még a lakásokban levő padlókat is felhasították és számos háznak a tetjét is betörték. Letartóztatásokat eddig nem eszközöltek.

— **Negyven arab halott egy nap alatt.** *Jeruzsálem.* — 1936 Augusztus 20-án, csütörtökön, Chedera melletti nyolcórás elkeseredett harc dult az angol csapatok és fegyveres arab bandák között. A fegyvertűz során tizenöt arab lelte halálát. Ugyanezen a napon a samariai kerületben, Vadi Amarih mellett huszonöt arab esett el angol csapatok és arab bandák harcában. Így ezen a napon összesen negyven arab terrorista esett el. Hivatalos jelentés szerint az angolok több foglyot is ejtettek, közülük egy európai öltözetű embert, aki ugylátszik, a banda vezére volt. Kihallgatása során megtagadott minden felvilágosítást és konokul hallgat. Egyáltalán nem válaszol a kérdésekre, nyilván azért, hogy el ne árulja nemzetiségét.

— **Saját gyártmányu cipőt, garanciatulajdonosok vehet SZIRMAY-nál, Oradea, Sas-palota.**

Bármilyen mennyiségben magas árért veszek aranyat, ezüstöt, brilliántot. **HERBST, Óra és szerűruház** Bulv. Rej. Ferdinand 3. Minden elfogadható árért valódi bőrű cipőkkel ezeltől 250, most 100 lei, ezeltől 500, most 220 lei, ezeltől 800, most 300 lei, ezeltől 1000, most 400 lei.

Sulfamyl puder csak

„EGGER”

védjeggyel valódi, más gyártmány, mint értéktelen utánzat visszautasítandó.

— **Bar-micvoh ünnepély.** Bensőséges családi ünnep folyt le nemrégiben *Stössel* József cluji ékszergyáros lakásán. Egyetlen fia, Gyuri töltötte be életének 13 ik évét amely alkalomból a templomi ünnepség után, a család és nagyszámu jóismerősök körében ünnepezték meg az évfordulót, amely minden zsidó ifju életében jelentős fordulatul jelent. A „bar-micvah” ifju, *Stössel György* nagyon szép beszéd keretében mondott köszönetet szüleinek, az eddigi példás neveltetéséért, ígéretet téve, hogy a jövőben is, a szülői háznál kapott irányítást, továbbra is élete vezérfonalának fogja tekinteni. A vendégek részéről *Mandelbaum Izidor*, az Iparos templom rabbija üdvözölte mélyenszántó beszédben az ünnepelő családot, kívánva nekik, egyetlen gyermekükhöz a jövőben is sok szerencsét. A család részéről *Nimberger Ernő* tartott magarópiü loasztott.

— **Megöltek egy zsidó családot Klet-Galiciában.** *Lemberg.* Az utóbbi időben előfordult, hogy magános zsidó családokat, lengyel vagy ukrán hulligánok lemészároltak. *Raczinca* községben (Zaleszkyi kerület) *Leib Kamil* szülőcsot, feleségét és két gyermekét éjnek idején kegyetlenül legyilkolták a házba behatoló banditák.

— **Halálozás.** Az oradeai zsidó társadalomban nagy részvétet keltett *Dr. Kenéz Lojosné* tragikus halál. *Dr. Kenéz Lajos*, az oradeai orvosársadalomban épen úgy mint zsidó körületben szerepet játszik és elhunyt felesége, született: *Feldmann Erzsébet* jólékonyságáról és jószívűségéről volt ismert. A temetés öríási részvét mellett folyt le. Az elhunytat *Clujra* szállították, a fiatalon meghalt uríasszony utolsó akaratához képest. Halálát a megtört férjen kívül, egyetlen *Edit* leánya és kiterjedt rokonság gyászolja.

Értesítés

A legjobb zsidó szokások közé tartozik a halottakkal való évenkénti megemlékezés. Azonban a gondterhes élet nehézségei között gyakran előfordul az a fájdalomias tény, hogy megfeledkeünk erről a legszentebb kötelezettségünkről a megboldogult, szeretett szülő, rokonok elhalálozási évfordulójának, *Jahrzeitjének* a megatartásáról. Az iclodi Tora im Derech Erec Iparos Jesiva vezetősége magára vállalta azt a kegyeletteljes és Istennek tetsző feladatot, hogy a beküldött adatok alapján, kedves elhunytjainknak a *Jahrzeitjüket*, *šöliszt*. *Braun Henrick šörabbi ur* irányítása alatt, igen csekély díjazás mellett előírás szerint pontosan megtartsa.

Az iclodi Iparos Jesiva nemes hivatást tölt be a zsidó ifjuság életében, szigoruan tradicionális vallási és talmudi nevelés mellett, gyakorlati kiképzést nyújt az ott tanuló ifjuságnak. Ennek következtében, aki ezen akciót támogatja, megboldogult halottaival szembeni kötelezettségének leróvása mellett intézményt támogat.

Az intézet tagjainak évente 4 *Jahrzeit*-ot teljesen díjmentesen tart meg a Jesiva. *Jesiva de meseriași Iclod jud. Mureș.*

Nemzetközi diákszövetség gyűlése Szofiában

Szofia. Augusztus 19 és 26 között az évente ülésező „Confédération Internationale des Etudiants” Szofiában tartja üléseit. Első eset, hogy a palesztinai diákság is kiküldt diák megbízottait, s a jeruzsálemi egyetem, valamint a hallai technikum diákjai is ott lesznek. A CIE a csucsszervezete valamennyi európai, északamerikai és egyiptomi diákszervezetnek. A szervezet főcélja a barátságos kapcsolatokat ébren tartani a különböző népek ifjusága körében. Ezenkívül különleges diákérdekek védelmére is megfelelő kapcsolatokat teremt. A CIE tagjai a legtöbb országban, különleges kedvezményeket kapnak. Így lényeges engedményeket vasuti és hajóutazásoknál, színházak és mozgók látogatásánál és a nemzetközi jelentőségű könyvtárakban.

1934-ben kezdett a palesztinai diákság tárgyalni a CIE vezetőségével, azzal a céllal, hogy felvegyék a konföderációba. Hosszas tárgyalások kezdődtek, amelyek csak ez év júniusában fejeződtek be és rendes taggá választották meg. Az európai országokban levő zsidó diákszervezetek nem tudnak mint ilyenek bekapcsolódni a munkába, ezért kétszeresen fontos volna, ha a palesztinai zsidó ifjuságnak sikerülne, mint membre titulaire felvételn magát a nemzetközi diákszervezetbe és ezen keresztül a többi országok zsidó diákjai is bekerülhetnének a kedvezményezettiek közé.

— **Fellebezés a prytiki ítélet ellen.** *Varsó.* A radomi hadbírótság előtt lefolyt és nagy feltűnést keltett prytiki perben, ugy az ügyész, mint a védők fellebeztek. *Solem Leskó* zsidó fővádlott ellen az ügyész a nyolc év helyett, amelyet a bíróság kiszabott, tíz évre és *Friedman* vádlóra kiszabott hat évet-nyolcra akarja emelfetni. A többi zsidó vádlott ítélete ellen is fellebezett az ügyész és a szabadlábra helyezett négy zsidó vádlott újbóli tartóztatását kérte. A *Minkovszky* házaspár árváinak ügyvédje is fellebezést adott be, aki a szabadlábra helyezett zsidó vádlottak miatt fellebezett és a nem minden részletében kidérített gyilkosság kinyomozását kérte. Kijelenté fellebbezésében, hogy a radomi bíróság elfogult és egyoldalú volt. Azoknak a tanuknak vallomása, akik a zsidók érdekében vallottak, mégha azok hatósági személyek is voltak, nem vette tekintetbe a bíróság. Ezért kéri az ítélet megsemmisítését és a per újrafelvételét.

— **A tel-avivi vasútállomást kibővítik.** A jaffai sztrájk folytán, a tel-avivi vasútállomáson a forgalom olyannyira megnőtt, hogy elhatározták, az állomás kibővítését és megkezdték egy többszáz méteres sínpar építését.

Carte de religiunea mozaică, románnyelvű hittankönyv elemi iskolai használatra a közoktatásügyi miniszteriumtól aprobálva, II ik bővített kiadás, kapható a szerzőnél: *Edelstein M. David Timisoara IV, str. Preyer 2.* Ára 32 Lei. Tanítók és könyvtárosok szokásos rabattot kapnak.

— **Eljegyzés.** *Steiner Géza* osorhei kereskedő eljegyezte *Fischer Kató* urleányt Vad-ról. Minden külön értesítés helyett.

— **Házasság.** *Salamon Sámuel*, sígheti kereskedő leánya *Martca* és *Schnitzer Ignátz*, a „Népünk” kiadóhivatali tisztviselője f. hó 6-án, vasárnap délután 4 órakor Sígheten tartják esküvőjüket. (Minden külön értesítés helyett)

Budapestre utazók figyelmébe!

Orth. kóser penzió Budapest központjában, *Andrássy-ut 43. szám* Augusztus 2-án megnyílik. Modern kényelemmel berendezett ragyogó tiszta szobák, folyóvízzel. Kívánatra diétás konyha. Bővebb felvilágosítással szolgál a tulajdonos:

Friedman Józsefné (Andrássy-ut 43)
Telefon: 12-59-67.

vagy *Oradean özv. Strasser Ignátzné*
Str. Nicolae Iorga 17 szám alatt.

KÖZÉLET

Szép eredménnyel fejeződött be az 5696 évi ardeali Keren Hajjeszód akció. Julius végén fejezte be az 5696 évre szóló munkásságát *Moritz Geiger*, a Keren Hajjeszód Jeruzsálemi főirodájának delegátusa, aki közel tíz hónapos erdélyi tartózkodása alatt 31 helységben folytatta le a Keren Hajjeszód akciót. Számtalan előadást, cionista szemínáriumot, viláestélyt tartott és nemcsak a Keren Hajjeszód eredmények emeléséről gondoskodott, de igen sok helységben uttörő munkát végzett a cionista munka megalapozása terén is.

Az 5696 évi Keren Hajjeszód akció eredményei általában több mint 30 százalékkal mutták felül a múlt évi eredményeket. A bevételek emelkedése egyrészt az egyes jegyzések emelésének, másrészt pedig igen sok új jegyzésnek köszönhető. Ebben az évben is sor került újabb helységek meglátogatására és a KH munkába való bevonására.

Az önkéntes párok ebben az évben is lelkes és eredményes munkát végeztek. Ezek között is első helyen áll *Weinberger Nándorné* (Cluj), *Darvas Mór* (Tg.-Mures) és *Dr. Bárdoz Imre* (Oradea) munkássága, akik nemcsak a saját városukban, de Ardeal igen sok városában is résztvettek a Keren Hajjeszód akció lefolytatásában. Rajtuk kívül *Dr. Dohány Sándorné* (Arad), *Ehstein Berthold* (Timişoara), *Eiger Melanie* (Braşov), *Havas Emil* pénzügyigazgató (Sátmar), *Liquornik Amália* (Topliţa), *Sebesi Izsó* (Braşov), *Spitz Rubens* (Medias), voltak a Keren Hajjeszód akció legodasabb és legeredményesebben működő munkatársai az elmúlt év folyamán.

Igen szép eredménnyel dolgoztak a vidéki városokban: *Dr. Bleicher Alfréd* (Alba Julia), *Deutsch Béla* (Tg.-Mures), *Gottlieb Géza* (Hafeg), *Dr. Jordán Viktor* (Satu-mare), *Kasovitz Endre* (Turda), *Löböl Bözsi* (Timişoara), *Löwe Béla* (Alba Julia), *Rubinstein Albert* (Orăştie), *Dr. Székely Mózes* (Oradea), *Dr. Timár Miksa* (Oradea).

Az 5696 év végleges lezárása után (október-november hónapban), a központ újabb brosurában fogja informálni ardeali munkatársait az elért eredményekről, valamint a Keren Hajjeszód s az országépítés aktuális helyzetéről.

Évzáró ünnepség a cluji »Chasam Szófer« jesivában. Rendkívül nagy érdeklődés mellett folyt le az elmúlt héten a cluji Ch. Sz. Jesiva félévzáró vizsgája, mely azt bizonyította, hogy a cluji zsidó nagyközönséget eddigi működése teljesen megnyerte. Ez a jesiva van hivatva többek között arra, hogy a cluji orth. hitk. számára egy oly vallásos réteget neveljen, mely világi hivatása mellett gerince legyen majd a hitközségnek. — A jesiva ezt a várákozást minden tekintetben beigazolta a Glasner Akiba főrabbi vezetése mellett megejtett vizsgákon, amelyen 35 nővendő tett bizonyosságot teljes érettségéről. A vizsgán jelen voltak a cluji orth. zsidóság reprezentánsai és helyi szervezetek képviselői, akikhez Glasner Akiba főrabbi intézett hosszabb lelkesítő beszédet. Felhívta a hitközség vezetőit, hogy jegyék lehetővé a jesiva otthonának felsegítését egy megfelelő telekadományal. A vizsgát követő solaus-szüdesz során Fisch Sándor, mint a jesiva kuratoriumának ügyvezető elnöke üdvözölte a főrabbit és nővendékeket az elért szép eredményekért. A nővendékek nevében Glasner Juda mondott köszönetet a főrabbinak önzetlen fáradozásaiért. Adler Jenő kuratoriumi elnök 1000-lei jutalmat ajánlott fel a legszorgalmasabb nővendékeknek. Felszólaltak még Weisz Mósche a régi tanítványok nevében, majd Guttman Márton a jesiva lelkes és önzetlen istápolója. Az ünnepség igen emelkedett hangulatban ért véget. — Mint értesülünk az orth. hitközség előljárósága a főrabbi beszédének hatása alatt a másnap megtartott ülésen egyhangulag egy telekrészt adományozott a jesiva-otthon céljaira a sír. Paris uccában és még az év folyamán megkezdődik az építkezés, hogy a legmodernebb igényeknek is megfelelő jesivát építsenek a vallásos zsidó ifjúság céljaira.

BUZIAS GYÓGYFÜRDŐ

ROMAN NAUHEIM

Természetes, párálan szénsavas, radioaktív sós, vasas forrászavakkal. — Biztos gyógyhatás.

Szív és vérkeringési zavaroknál, szervi elhízásos érlemezésedés, vesebaj, vérszegénység, izomcsuz, hólyaghurut és kimerüléssel idegesség esetén.

Női betegség a változatos zavarok, fertőző betegségek, mérgezések eredményével. — Ivókurák, szakzszerű orvosi kezelés. Kifűnő konyha, elsőrendű szállodák. Diétás penziók mérsékelt árakkal. Modern napfényes uszoda. A CFR. vonalain utazási kedvezmény. — Állandó katonazene. Pausálkurák az „Europa” utazási irodák útján. **Fürdőidény május 15-től október 1-ig.** Prospektust, felvilágosítást küld Muschong Buziási Gyógyfürdő R. T. Fürdő Igazgatóság Buziás, Bánát

Hlinka prelátus nyilatkozata a zsidókérdésről

Csak a szélsőséges elveket valló zsidó ifjúsággal nem szimpatizál

A régebbi generáció jól ismeri még e nevet a régi időkől, amikor a világháború előtt a nemzetiségi harcok javában dultak a régi Magyarországon: Hlinka páter. Ő volt a szlovákok egyik vezére, aki sokat és eréllyel harcolt a szlovákok érdekében. Az impérium-változás után, továbbra is folytatta a harcot a megvalósult csehszlovák államon belül is, a szlovák területek autonómia ügyében.

Andrej Hlinka prelátusnak sajtója is van, amely az általa hirdetett eszmékért száll sikra. Ez a sajtó az utóbbi időben antiszemita hurokat kezdett pengelni. Ezzel kapcsolatban *Dr. Matej Weiner*, lipótszentmiklósi zsidópárti vezetőember felkereste Hlinkát, azzal a céllal, hogy tőle nyilatkozatot szerezzen, pártjának antiszemita felfogását illetőleg. Hlinka nagyon szívélyesen fogadta *dr. Weinert* és a következő nyilatkozatot tette:

— *Nem vagyok és nem voltam sohasem ellensége a zsidóságnak és pártom sem volt sohasem zsidóellenes. Az antiszemitizmus nem tartozik pártom programjához. Mint katolikus pap teljes tudatában vagyok annak a nagy erkölcsi, vallási és történelmi jelentőségnek, amelyet a zsidóság jelent, az egész kultúremberiség, de főképpen, a kereszténység számára. Amíg a zsidóság, régi prófétái szellemében él, amíg vallásához hűen ragaszkodik, amíg az ott lefektetett nagyszerű etikai elvektől nem tér el, addig nem kell félnie a szlovákiai zsidóságnak, az általam vezetett szlovák néptől. Mi nem folytatunk antiszemita politikát, sem politikai, sem gazdasági téren. Ez ellentétben volna azzal az évtizedek óta hirdetett elvvel és tagadásba venné azt a harcot, amelyet a kisebbségek élettelősége érdekében és minden nemzetiségi vagy gazdasági elnyomás ellen folytattam.*

— *Népem jogaiért és szabadságáért folytatott harc volt életem tartalma és célja. Harcom nem a zsidóság ellen indult, hanem a zsidók ellen, akik ama erkölcsi világnézet ellen küzdenek, amelyen a zsidó vallás is felépült. Ha a zsidóság megtagadná vallásának alapelveit és meggondolatlan módon azok szolgálatába állana, akik velünk ellentétes politikai, szellemi és szociális világnézetet vallanak, akkor természetesen a mi legélesebb*

ellenállásunkkal találkozna. Nem kételkedem azonban abban, hogy a szlovákiai zsidóság túlnyomó többsége, hála veleszületett józanágának távol áll minden felforgató irányzattól. Nem tudom elhallgatni azt a szemrehányásomat, amelyet érzek a zsidó ifjúsággal szemben, amelynek egyrésze az extrém radikális elemekkel szimpatizál és sokszor annak szolgálatában áll. Ez az oka és magyarázata annak, hogy pártom gyűlésein és a sajtóban e vázolt okok miatt, zsidóellenes kifakadások is hangzanak el. *Nem téveszttem össze azt sem, ha egy zsidó-kommunista engem támad és inzultál: hogy ezért az egész zsidósággal azonosítsam. A szlovákiai zsidóság felelős vezetőinek első és legfőbb feladata, hogy a félrevezetett ifjúságot, gyorsan és erélyesen visszavezesse a helyes útra, és elimiálnál igyekezzék minden olyan momentumot, amely a közöttünk fennálló békés és harmonikus kapcsolatokat megláztatná.*

Hiszem és kívánom, hogy ez a mai nyilatkozatom még jobban kimélyíti azokat a barátságos kapcsolatokat, amelyek a szlovák nép és a szlovák zsidóság között mindeddig fennállottak.

Végül kijelentette Hlinka, hogy sajtójának szigorú utasításokat fog adni, hogy minden zsidóellenes ímegnyilatkozást szüntessen be.

— **Mi az antiszemitizmus?** Egy magas anglikán egyházi méltóság, aki Artifex néven szokott Manchester Guardian-ben írni, legutóbb a következőképpen határozta meg az antiszemitizmus fogalmát: „Én az antiszemitizmust betű szerinti, rendkívül csunya és piszkos belegységnek tartom. Ami a tifusz a testi szervezetben, ugyanaz az antiszemitizmus a lelki téren. A tifuszt bacillus terjeszti s csak fertőzés útján kapható meg. Mégis csak az ember betegszik meg, akinek hajlama van rá. Piszkos, szegénység, rossz táplálkozás, ez hajlamossá a tifuszra. Az antiszemitizmus szintén egy különleges lelki betegség s csak úgy kapható meg, mint a tifusz, ha valaki megfertőző vele valakit. De éppen úgy, mint a tifusznál, nem elég a fertőzés, még hajlamosság is kell hozzá. A hajlamosságot a tudatlanság, a gyűlölet, állástalanság és nyomorúság készíti elő”.

Napsütéses időben gondoljon arcbőrére

és kérje a jól bevált receptek szerinti gyártott „HEINRICH“-féle gyógyszappanokat, u. m.

Zsíros arcbőr ellen	HEINRICH	-féle	BORAX-szappant
Száraz		NEUTRAL-szappant	
Ekcémák, mitesszerek		KÁTRÁNY-szappant	
Szeplők, bőrfoltok		EPE-szappant	

Kéz- és lábizzadás ellen kérjen „HEINRICH“-féle CHROM-szappant.

Saját érdekében követelje az eredeti csomagolású „Heinrich“-féle gyógyszappanokat, u. m.: **Petrol, Kövérgyermek, Lanolin, Sublimat, Salycil, Ichthiol, Carbol, Camphor, Rezorcín, Kén, Anthrazol** stb. Óvakodjon az utánzatoktól, mert csak papírba burkolt szappant kap és nem **gyógyszappant**.

Hétről-hétre

Varsó. Augusztus 27-én nagy tömegdemonstráció színhelye volt, minden nagyobb zsidó lakta hely, a palesztinai eseményekkel kapcsolatban. A jelszó volt: „Az arab terror és a palesztinai bevándorlás befiltása ellen.” A lengyel hitközségek, az Agudasz Jiszroel és a legtöbb egyesület résztvevői ezen a demonstráción. — Az amerikai Joint directora Josef C. Hyman nyilatkozata szerint 1936 év első felében a Joint 48.000 dollárt adományozott a lengyelországi zsidó gyermekgondozók részére.

London. Megjelent Cyprus szigetének új bevándorlási iörvénye, amely szerint, senki sem követheti, hogy letelepedhessen Cyprusban. Mindenkinek külön kérti kell és a kormányzatnak szuverén joga megengedni, vagy tiltakozni ellene. Bizonyos kategóriákat egyáltalán nem engednek letelepedni.

New-York. A Bryant parkban megnyílt az első new-yorki szabad ég alatt levő nyilvános könyvtár, ahol bárki könyveket kaphat, amennyiben tíz centet lefizet. Ezért kap egy kényelmes kertiszéket, amelyben olvashat, a könyvtár iránt rendkívül nagy érdeklődés mutatkozik és zsidó vonatkozása annyiban van, hogy a legtöbbet olvasott könyv: a Biblia — Az amerikai cionista szervezetek központi executívja elhatározta, hogy 125.000 dollárt gyűjtene össze, a legközelebbi sékeikampányon. — Új társaság alakult New Yorkban azzal a céllal, hogy amerikai zsidók letelepedését finanszírozza Palesztinában.

Hamburg. Az egyesült régi és új klaus rabbija, aki a hamburgi hitközségnek éveken át dájónja és rabbihelyettese volt. Dr. Zelig Bamberger 65 éves korában hirtelen elhunyt. Az elhunyt a híres wüzburgi rabbi unokája és nagy tudós volt. — Antwerpenben 78 esztendőskorában elhunyt Marcus Pressel, ismert zsidó filantróp.

Genf. Ötven delegátus jelenlétében augusztus 18-án megnyílt az egyesült Poale Cion és Histachdut világkonferenciája, amelyen a megnyitó beszédet Berl Locker tartotta.

Jeruzsálem. Rosenfeld Ascher 22 éves kolonistát, Ness Ziona mellett, arabok megtámadták és agyonlőtték. Schuszter Benjámin 38 éves telepest, Mozában házának bejáratánál súlyosan megsebesítettek. A Hadassa kórházba vitték. Weinstein Izrael, Menachem Keller, Mose Sostorp és Zippora Schwartz nevű telepesek egy bombarobbanás alkalmából megsebesültek. — Augusztus 16-án két angol repülő lövésekkel megsebesítettek az arab felkelők. Az egyik repülő nemsokára belehalt sebesülésébe. — Jeruzsálem külső kerületében, Kirjat Chaim, Neser Jabniel és Kfar Jawez körül lövöldözésre került a sor. A transjordániai határkölönítmény, a kinereti hegyeknél egy arab bandával harcra bocsájtkozott. Egy arab elesett. — Mostentől kezdve, autókölönékat, amelyeket eddig két páncélos autó kísért, ezentúl négy fogja kísérelni és egy kis rádióállomással rendelkező kis autó. — Tel-Mond mellett két nap alatt 3000 narancsfát pusztítottak el. Kfar Chita mellett egy arab rablóbanda 250 juhot rabolt el. — A palesztinai kormány újlag is ledobott röpcédulákat, amelyben figyelmeztelt a lakosságot, hogy a fölkelőknek tilos élelmiszert kiszolgáltatni és rejtékhelyet adni. A röpcédula azt is írja, hogy addig nem jön a királyi bizottság az országba, amíg a terror tart. Josef Kaleb, szefárd zsidó, 20 éves fiatalemberi Haifában egy sétája alkalmából augusztus 15-én megsebesítették. — Egy safedi autósbuszra rálöttek, amely alkalmából Jehuda Rokach 26 éves fiatalembert súlyosan megsebesítették. — Mizpah kolónia zsidó polgármesterét egy bombával megölték. Ros Pínoh koloniatán egy bombát dobáltak, amely megsebesített egy 23 éves asszonyt. — Az angol veszteségek is egyre nőnek. Keddre virradó éjszaka két angol katonát is megsebesítettek. Egy jeruzsálemi titkosrendőrt is orvul lelőtték. Nablus mellett egy akna megölte R. M. Festing nevű angol hadnagyot. Anabla mellett egy arab bandára rálöttek az angol katonák, négy arab elesett.

FÓRUM

Vita az ortodoxia formái és lényegi meghatározásáról. — Válaszok a Hoemesznek, egy szerkesztői üzenetre

Régi híve vagyok a nyomtatott betűnek, hiszen a betű a kultúra közvetítő eszköze. Nem is szeretnénk volna tudást, eme csodás emberi alkotás nélkül. Törhetetlen híve vagyok az igazság nyomtatásban való terjesztésének, de épen olyan kitartó és bosszúálló ellensége a hazug dolgok megrögzítésének. Az ön lapjában a „Ha-emesz”-ben „úzen a szerkesztő” címen foglalkozik a „Poalé Hadati” egyesülettel. A hang, amelyet egyesületünkkel szemben megüt, nem nagyon hízog. Én egyszerű iparos ember vagyok és a zsidóság nálam nem üzlet, hanem élettartalom, ezért a tárgy komolyságához mérten tartozkodni kívánok minden olyan kitételről, amely szent ügyünk nimbuszát sértené.

Talán Ön nem is tudja, hogy a „Poalé Hadati” vallásos zsidó iparosok közülete? Talán nem tudja, hogy a Poalé Hadatinak nincs imaháza hanem egyleti helysége, ahol reggel, este, egy hétköznap miat szombaton imádkoznak és tanulnak. Méltóztassék megérteni. Iparos emberek nem kávéházakban, sem játéklukokban, hanem a „Poalé-Hadati” helységében töltik szabad idejüket. Chümist, rasit, misnajeszt, gemorot, tnacht, héber nyelvet és zsidó történelmet tanulnak. Megbeszélnek a zsidóság helyzetét, meghányják vetik a jövő eshetőségeit és amikor beköszönt az imádkozás ideje, minjännál végzik fohászadásukat. Ezek az iparosok egyenleg ugyan az orth. hitközség tagjai, de a „Poalé-Hadati” összekötő kapesu, nem a vallási keret, hanem a mizrachi vallásnemei ideológiája. A „Poalé-Hadati” a nemzeti érzés kimélyítésére alakult közület és a vallásgyakorlat, a vallás eszméi megismerés, nemzetnevelési programjának egyik szerves tartozéka. Az egyesület bejelentette annak rendje módja szerint egy rendőri hatóságnak, mint a hitközségnek programját és imarendjét amelyet tudomásul is vettek. Működése a legszélesebb nyilvánosság előtt történik, maga Glasner főrabbi is résztvevett egy múltáve de malko rendezvényén és perek-előadást is tartott. Az ortodoxia nem jelent megremevedettséget, amelyből elszáll az élet minden melegsége. Az ortodoxia vallási életfelfogását jelent, a maga forró lüktető fejlődésével. Telített zsidó tudással, zsidó érzéssel, zsidó becsületességgel, menten minden hamis nemtelen önérdékűségtől. Nálunk az ortodoxia felülemelkedettséget jelent minden anyagi-ságon. Ezért nem kérdezzük mi, hogy az egyén, melyik hitközségnek keresi mindennapi kenyerét, mert a mi értelmezésünk szerint az ortodoxia nem jelent üzletet, melyre chechsert követelnek. Az ortodoxia nálunk életelv és így Gruber főkantor chaverunk, bármilyen hitközség szolgálatában is áll, ortodox. A mi egyesületünkben, ahol pereket tanulnak, ahol imádkoznak, a gyermekeket a Birké Hatojra Vohajtre-re nevelik ahol megértetik velünk a Tóra Vohavoda magasztos fogalmát, minden becsületes ember helyét foglalhat, csak becsületesnek, képmutatónak, cinikusnak nem. Különösen olyanok nem vehetnek részt tagjaink sorában, akik magánéletükben, épen az ellenkezőt cselekszik mindennek, amit hirdetnek.

A Mőharam Schich z. c. l. döntvényét mi is ismerjük és ennek valószínűleg Önöknél Turdán, ahol szombaton van a helybásár, mélyen tisztelt főrabbi uruk a hitközség keretén belül „érvény” is szerezték amennyiben köztudomásu, hogy ott az üzletek tulajdonos részre nyitva van, sőt a hitközség épületében levő templomudvarban, míg ájtatoskodnak, ugyanakkor az ugyanazon területen levő hitközségi épületben az ortodox hitközséghez tartozó zsidó bérlő, nyitva tartott üzletében, szombati üzleteit bonyolítja le. Ezzel szemben a mi egyesületünk csupa olyan tagokból áll, akik szigoruan tartják a szombatoit. Valjon az Ön patriójában Turdán, kizárólag ilyen egyénekből áll az ortodox hitközség és annak vezetősége? Vagy ott a vezetők, — az ön klasszifikálása szerint mind „feketé”?

Kérdem: ismeri Ön a „Tösüvesz Elozor” döntvényit? Ennek szerzője a ma élő rabbi legnagyobbjá. Nézzé meg (ha ért ehez) a 36 választát. Meg fog lepődni, mi a véleménye az olyan felekezeti újságokról, amelyek látszólagosan vallásos szellemben ísznek szerkesztve, mint az Ön lapja. Fogadjuk el ezt a döntvényt is, magukra nézve kötelezőnek? Igen, „szerkesztő” ur. Én is úzenek Önnek valamit. Dobja el tollát, mert Önnek nem való kezébe egy ilyen nemes szerszám.

Remélem, hogy az Ön üzenete nyomán sok zsidó testvérünk, fel fog eszmélni, hogy a clujt zsidó iparosság egy csoportja megértette ez idők szavát; a vallás nemzeti eszme jelszava alatt szervezetbe tömörül, hogy jobb, szebb és dicsőbb zsidó jövőt készítsen elő. Így tett Ön szolgálatot a „Poalé-Hadati” ügynek és úgy járt, mint Bileám Atkozni jött és áldás lett belőle. Erdem nem jár Önnek, mert rossz volt szándéka, azért nem üdvözlöm Önt, hanem jegyzek.

Böviasz Goel bimhéro reményében
Tovia Schullman cipész.

CLUJ

— **Házasság.** Németh Teréz és Schwartz Béla szívesen látják rokonaikat. Jóbarátaikat és ismerőseiket, a szeptember 6-án, vasárnap délután 4 órakor Oradean, az Ezráth Jiszrael templomban (Közkórházzal szemben) tartandó esküvőjükre. Minden külön értesítés helyett.

— **Két darab Cur-Salom telek** sürgősen eladó. Oradea, P. Goga 10 Trafik.

Zsidó humor

KÖSZÖNJÜK NEKED FÜHRER.

Egy kölni elemi iskolában a tanulók a következő imát mondják föl: Étkezés előtt: „Führer, mi Führerünk, kit Isten adott nekünk, védelmezz bennünket életünk végéig! Te mentetted meg Németországot a legborzalmasabb gyulázattól és neked köszönhetjük mindennapi kenyereket. Segíts bennünket és ne hagyj el soha minket, óh Führer, mi világosságunk és mi hitünk”. Étkezés után: „Köszönjük neked, Führerünk, ezt az ebédet, neked, az ifjuság védelmezőjének és az öregek gyámolítójának. Éj biztonságban!” (National Zeitung, Basel).

A TULZÁSOK KÖVETKEZMÉNYEI.

A hitközség ülésén egyik tag azt indítványozta, hogy a szombati ima rendjében egy helyen két zsoltárt is mondjanak el.

A tagok két párira szakadtak, az egyik párt akarta a másik nem. Végül a rabbi is felállt és kijelentette, hogy ő is ellenzi.

— De rabbi, — mondták neki — mi a rendesnél többet akarunk imádkozni és te ellenzed? Mi oka lehet ennek?

— Nézzétek, — mondta a rabbi — megtörténhetik, hogy száz év múlva feláll itt valaki és indítványt tesz, hogy hagyják ki ezt a két zsoltárt, mert ezt a két zsoltárt sehol a világon nem imádkozták. Erre a tagok a nagy vitába össze fognak verekedni, mert lesznek, akik ragaszkodnak majd ahhoz, amit az ősek elrendeltek.

— Na és, — néztek az emberek csodálkozva a rabbira.

— Na és, — folytatta a rabbi — ahogy itt köztetek végignézek, nem látom be, hogy ilyen őskért miért kelljen az utódoknak összeverekedni.

MI A KÜLÖNBSÉG?

A kocki cadik, reb Mendele mondotta egyszer:

— Mi a különbség a kocki chászidok és a többi chászidok közt?

— A többi chászidok nyilvánosan cselekszik a jót és titokban a rosszat, a kocki chászidok pedig nyilvánosan cselekszik a rosszat és titokban a jót...

A KUTYA ÉS A KÖNYV.

Maimon Salamon, a 18. századbéli zsidó bölcsész, vett egy kutyát egy talléron. Egy kutyakédvelő ur hamarosan megvette tőle három talléron. Valaki ugatta a bölcsészt:

— Ugy látszik, több szerencséje van a kutyavásárlás, mint a könyvírás terén!

— Enek az az oka, — válaszolta Maimon — hogy többen értenek a kutyához, mint a könyvekhez.

HELYES SZEREPOSZTÁS.

Mendelsohn Mózes, a bölcsész, könyvelő volt Berlinben, egy igen együgyű zsidó kereskedőnél.

— „Milyen igazságtalan a sors”, — szólott egy napon a főnöke — „ilyen okos ember, mint maga, kénytelen magamfajta ostoba ember alkalmazottja lenni!”

— „Sőt ez nagyon is helyes”, felelte a bölcsész. „Mert ha én volnék a főnök, nem használhatnám magát”.

MENTSÉG.

A worki rabbi Jichának kétségbeesetten panaszkodott egy szegény özvegy asszony, hogy néhány kereskedő, akinél a férje dolgozott volt, nem fizették ki járandóságát és könyörtelenül nyomorba taszították. Mikor a kereskedők megjelentek a rabbi parancsára és meglátták az asszonyt, kórusba kiabálták:

— Ne hallgass, rabbi, erre a rossz asszonyra! Három éve halt meg az ura, s azóta csak hazugságokkal vezetted félre adósait...

— Milyen szegény lehetett, — mondta rá a rabbi — ha rossz utra kellett tévednie!...

MEGOLDÁS.

A kis Chánele ellörte az ebédlőben diszkrét értékes kínai vázát és ezért édesanyja jól el akarja verni. Chánele azonban így rimánkodik:

— Jaj, ne bánis, anyuskám, inkább vond le a váza árát a hozományomból.